

KAPCSOLATOK

Dr. Szöllős János SZLOVÁKOK ÉS MAGYAROK EGYÜTT KRISZTUSBAN

A MABAVISZ-konferencia résztvevői és a szombaton jelen lévő öt magyarul beszélő szlovákiai lelképásztor

Ez az előadás a MABAVISZ-konferencián hangzott el a Révkomáromi Baptista Gyülekezetben, 2013. május 11.-én.

Kedves testvéreim, kedves barátaim az Úr Jézus Krisztusban! Először is szeretném megköszönni a meghívást erre a konferenciára. Örülök, hogy Szlovákia területén kerülhet megrendezésre ez a MABAVISZ-konferencia. Üdvözlöm a konferencia résztvevőit a Szlovák Baptista Egyház nevében.

Elnézést kérek az én nem tökéletes magyar kifejezésemért. Az én anyanyelvem szlovák, a magyar nyelvet többnyire csak a konyhában használtam, és az utolsó években már csak ritkán van lehetőségem beszélni magyarul.

A mai előadásom témája: Szlovákok és magyarok együtt Krisztusban. De ez nem lesz elsősorban csak egy előadás, mely tele lenne történelmi tényekkel a szlovákok és a magyarok együttműködéséről az evangélium hirdetésében, habár némelyeket megemlítek. Hallani fogják az én személyes bizonyágtételemet és felfogásomat a közös együttműködésünkről, és remélem, hogy ez egy felbuzdítás is lesz az Isten ígéje alapján a közös egységre Krisztusban.

Amikor gondolkodtam erről a témáról, „Szlovákok és magyarok együtt Krisztusban”, rájöttem, hogy én is a szlovákok és a magyarok közti egységnek Krisztusban vagyok a bizonyítéka és megvalósítója, és bizonyára többen vagyunk ebben a helyiségben, akik vegyes szlovák–magyar családból származunk.

A szüleim, az apám magyar ajkú és az anyukám szlovák nemzetiségű, fiatalkoruktól újjászületett hívők voltak, akik átadták az életüket Krisztusnak. Találkoztak és megismerkedtek a gyülekezetben, és úgy döntöttek, hogy egyesítik az életüket a házasságban. Anyukám költözött az apukám falujába, és annak ellenére, hogy nem tudott egy szót sem magyarul, hamar megtanulta a nyelvet, és sokan, akik nem ismerték őt korábban, nem akarták elhinni, hogy nem tudott magyarul gyermekkorától. Egyes látogatók a csucsomi gyülekezetünkben, ahol gyermekkoromban csak magyarul volt hirdetve Isten ígéje, aztán csodálkoztak, hogy miért imádkozik édesanyám hangosan szlovák nyelven, mert megmaradt ez a szokása annak ellenére, hogy megérti és beszél a magyar nyelvet, szlovákul imádkozik.

Így nőttem fel, vegyes, szlovák–magyar családban, gyülekezetben és városban, ahol természetesen váltottunk az egyik

nyelvről a másakra, néha a mondat közepén is, és annak, aki meg akart minket érteni, tudnia kellett mindkét nyelvet. A csucsomi missziós állomásunk a kommunizmus idején először a nagy kézsmárki gyülekezetbe tartozott, amely magában foglalta az egész kelet-szlovákiai területet, és később, amikor a hatóságok engedélyezték a gyülekezet szétválását, a kassai gyülekezethez tartoztunk. Ezekben a nagy gyülekezetekben voltak magyar anyanyelvű hívők is azon a közösségen kívül, melyben felnőttem, a kassaiban, szilicei jabloncaiban, és még Ágcsernyőn is magyar istentiszteletet tartottak akkoriban, és egyes magyar hívők voltak más városokban is. A nagy többség azonban szlovák hívő volt. Apám volt a vezetője a csucsomi gyülekezetünknek, és járt hirdetni Isten igéjét magyar nyelven a többi magyar ajkú gyülekezetbe. Emlékszem, hogy a nagy összejöveteleken, ünnepeken, ahol több száz résztvevő volt, apám mindig lehetőséget kapott, hogy röviden foglalja össze az elhangzott beszédet magyarul, annak ellenére, hogy a túlnyomó többség nem értette, mivelhogy szlovákok voltak. Nekem mindig természetesnek tűnt a hívők közösségében, hogy kommunikálhatunk mindkét nyelven, és megpróbáltuk megérteni egymást. A valóságban megtapasztalhattam, hogy a Krisztus szeretete egyesít minket, és Krisztusban nemcsak zsidó és görög nem létezik, hanem a szlovák és a magyar sem.

Arra, hogy ez a kölcsönös megértés a két nemzetünk között nem olyan természetes, rájöttem, amikor szembesülnöm kellett a valósággal a körülöttem lévő világban, először a gimnáziumban, ahol együtt voltunk szlovákok és magyarok. Úgy döntöttünk egy barátommal, hogy írunk egy dolgozatot a szlovák–magyar kapcsolatokról városunkban, de találgattunk erős ellenállással és elutasítással. Akkor tapasztalhattam, hogy együtt lenni Krisztus nélkül nehéz.

Abból, amit eddig mondtam, nyilvánvaló a hierarchia jelentősége a téma címében. Az első helyen az van, hogy „Krisztusban vagyunk”. Ez az alapja, hogy együtt lehetünk a különböző társadalmi, kulturális és nemzetiségi ellentétek ellenére. Együtt Krisztusban lehetnek mind a szlovákok, mind a magyarok, bár a kölcsönös együttélés a nemzeteink között a történelem során már bonyolult is volt.

Szlovákok és magyarok már együtt voltak a Krisztusban a korai baptista misszió kezdetén, mivel a nemzeteink együtt voltak akkoriban egy államban. A szolgálat az Isten országában a nemzeteinkre kölcsönösen hatott, gyakran ugyanazok az emberek hirdették az evangélium üzenetét úgy a szlovákok, mint a magyarok között. Nincs most itt hely arra, hogy részletesen foglalkozzak a szlovák–magyar együttműködéssel az evangélium terjesztésében. Ezt a témát kiválóan feldolgozta a szlovák részről *Kondač Pál* testvér *Zarándokok és telepések* című könyvében, és magyar részről *Mészáros Kálmán* testvér szintén, de természetesen más szerzők is. Érdekes tényeket tudtam meg a *Niesli svetlo evanjelia (Ők vitték az evangélium fényét)* című könyvből. Tőlük vettem át néhány alapvető tényt. Éppen magyar evangélisták és baptista misszionáriusok, valamint a németek is eszközzé váltak, amelyen keresztül az evangélium üzenete érkezett a baptista misszió formájában a szlovákok közé. Nagy munkát végzett ezen a területen a 19. századi budapesti baptista gyülekezet, melynek élén *Heinrich Meyer* prédikátor volt. Ebben a gyülekezetben jutottak hitre és megkeresztelkedtek szlovákok, főleg a liptói és szepesi kőművesek, vagy cselédek, akik a fővárosban dolgoztak.

Meyer prédikátor evangelizációs alkalmakat szervezett a Szepességben a német lakosság körében, de járt Liptóba is keresztelni. Naplójába írta: 1880. április 26-án valahol Szlovákiában bemerítettem egy embert, és ezzel megkezdődött a missziós

munka a szlovákok között. Később, 1882. április 13-án bemerítkezett Liptószentmiklóson a Vág folyóban négy házaspár és négy szlovák nemzetiségű személy. Budapesten bemerítkezett 1875–1890 között összesen 137 szlovák és német nemzetiségű testvér Szlovákia területéről. Ebből a szolgálatból keletkezett 1888-ban az első független baptista gyülekezet, a szepesi-liptói a jelenlegi Szlovákia területén.

Nagyon valószínű és jellemző a szlovák–magyar baptista együttműködésre, hogy az első szlovák baptisták nem voltak a jelenlegi Szlovákia területén, hanem a szlovák áttelepültek körében az Alföldön, a jelenlegi Magyarország területén. 1860–1865 Békéscsabán először járt a *Novák* kolportőr házaspár. Szolgáltak itt szintén a legendás „parasztapostolok” is, *Kornya Mihály* és *Tóth Mihály*. Az első baptista istentisztelet Békéscsabán 1894-ben volt megtartva, *Đurkovič András* testvér házában. A prédikátor *Vass Sándor* volt Nagyszalontáról (Erdély). Már a következő évben júniusban, 1895-ben volt itt az első keresztség a folyóban a város közelében, és itt jött létre a baptista gyülekezet. Az Osztrák–Magyar Monarchia feloszlása előtt Békéscsaba volt a legnagyobb és legnépesebb szlovák város Magyarország területén. A hivatalos statisztikák szerint 1910-ben a szlovák nemzetiséghez tartozott 28 600 személy, míg Pozsonyban 11 600 és Kassán 8500 személy. Valószínűleg 1920-ig szlovák nyelven volt megtartva az istentisztelet a békéscsabai baptista gyülekezetben. Ezt követően már kétnyelvű volt az istentisztelet. Viszonylag nagy baptista gyülekezetek, ahol a többséget a szlovákok alkották, alakultak még 1918-ig Tótkomlóson, Kondoroson, Kiskőrösön, majd Pitvaroson, Szarvason, Csabacsúdon és másutt. A két háború között érték el ezek a gyülekezetek a legnagyobb fellendülésüket. A szlovák gyülekezetek gyarapodtak nógrádi falvakban, Galgagyörkön 1921, Felsőpetényben 1923 és Galgagután 1924, Lucfalván 1931. Sok ezekből a gyülekezetekből az áttelepítés idején, 1946–1947-ben számos tagot veszített el, de annak ellenére még mindig léteznek és működnek, ma már mint tiszta magyar gyülekezetek. *Kondač* testvér szerint jelenleg 14 magyarországi gyülekezetnek van szlovák eredete, a szlovák származású baptisták, akik maradtak, a becslések szerint 1500, ebből 250 vallja magát szlovák nemzetiségűnek.

Az áttelepítés megerősítette más oldalon a baptista missziót Szlovákiában. Anélkül sokkal gyengébb lett volna a baptista misszió munkája Szlovákiában. Csak kettő teljesen új, úgynevezett reemigrációs baptista gyülekezet jött létre Dél-Szlovákia területén: a naszvadi és a nagysallói. A többi hívő beépült a már létező gyülekezetekbe, különösen a losonciba, panyidaróciba, a volt naszvadi gyülekezetbe, Érsekújváron, Komáromban, Perbetén és Ógyallán, Nagysallón, Léván, továbbá Miloslaván, Alsóbáron és Alsószeleiben, Pozsonyban, Pozsonypüspökiben és Jókán. A többi diaszpóra kevesebb tagot számlált, mint például a klenóci gyülekezetben Rimaszombaton, és más kisebb csoportok a már említett gyülekezetek szomszédságában. Az áttelepített testvérekkel megerősödött némely gyülekezet, mint a kassai és a losonci gyülekezetek. Később a migráció által a pozsonyi gyülekezet is létszámban megerősödött, ugyanúgy (akkor még mint Pozsony missziós állomása) a cseklési gyülekezet.

Sok testvér, akik hűségesen dolgoztak „Isten szőlőjében”, szolgált a magyarok és a szlovákok között párhuzamosan mindkét nyelven. Egyikük egy híres költő volt, *id. Ondrej Betko*, aki dolgozott a békéscsabai, majd a pozsonypüspöki és a pozsonyi gyülekezetekben. Magyarországról érkezett prédikátor testvér *Dezider Bartos* (Szarvasról Naszvadra). Több prédikátor, aki diplomát szerzett Szlovákiában, szolgált szlovákiai gyülekezetekben, és betöltöttek magas egyházi funkciókat a szlovák baptista

egyházban. Pavel Kondač (Kondorosról származik) elnöke volt a szlovák baptista egyháznak, és mint baptista prédikátor szolgált Pozsonyban, Vavrišovón és Losoncon. Utána elnökké választották *J. Kohútot* (született Mezőberényben), aki mint prédikátor szolgált Naszvadon és Cseklészen.

A naszvadi prédikátorok közül szolgált *Barkoci Mihály* testvér (Kiskőrösről származott) Nagysallón. *Barkoci Sándor* jelenleg misszionáriusként szolgált különböző európai országokban. A mai szlovákiai baptista egyházban már a harmadik generációs prédikátorok szolgálnak az áttelepültek közül.

Hasonlóképpen a Magyarországi Baptista Egyházban több vezető pozíciót töltöttek be olyan testvérek, akiknek szlovák gyökereik voltak, mint *Laczkovszki János*, *Viczián János*, vagy a zene területén *Beharka Pál*, akinek az elődei Pribilinából, Liptóból származtak.

Másrészt meg kell említenem a magyar nyelvű baptisták szolgálatát Szlovákia területén. Már említettem a magyar baptista csoportok szolgálatát a kelet-szlovákiai gyülekezetekben, ahol én is felnőttem. A nyelvileg vegyes gyülekezetek, amelyekben mindig erősen képviseltették magukat a magyar anyanyelvű baptisták, 1887-ben alakultak Pozsonyban, 1899-ben Kassán és más helyeken a mai Szlovákia területén. A legerősebb baptista missziós munkát a magyar lakosság körében Érsekújvár és Komárom környékén lehet tapasztalni. Körülbelül 1895-ben megkeresztelkedtek az első hívők, *Báthó János* családja Marcelházán, így létrejött itt az egyház. 1908-ban megkeresztelkedtek az első hívők Szentpéteren, ahol megnyitotta a szívét és az otthonát az evangélium üzenetére *Major Bálint* testvér. Az imaház 1926-ban épült. Kiterjedt missziós munka zajlott a magyar lakosság körében Csallóközben *Alexovics* prédikátor testvér által, aki szolgált a negyedi gyülekezetben 59 évet, ahol már 1907-ben építettek imaházat 150 fő részére. A misszionáriusi munka 1926-ban elkezdődött Perbetén is. Ezek a különálló gyülekezetek vesztettek tagokat, hasonlóan mint a szlovák gyülekezetek Magyarországon a lakosságcsere által. Jelenleg ezek a csoportok önálló magyar gyülekezetet alkotnak a szlovákiai baptista egyház keretein belül a szentpéteri gyülekezetben. Magyar istentiszteletet tartanak más helyeken is, például Érsekújváron, Komáromban, de erről többet minden bizonnyal prédikátor testvérunktől, *Dóczé Bálinttól* fogunk hallani.

A felfebb megemlített történelmi tények azt mutatják, hogy milyen csodálatos munkát végzett együtt, egymást segítve mind a magyar, mind a szlovák baptista misszió a nemzetek között. Együtt tudtak működni annak ellenére, hogy a körülmények nem voltak mindig kedvezőek számukra. Együtt tudtak működni akkor, ha teljesen tudatában voltak annak, hogy a Krisztusban már van egy új identitásunk mint hívőknek. Amikor felöltöttük a Krisztust, elsősorban Krisztus követői, az ő szolgálói lettünk. Ennek az új identitásunknak köszönhetően egyik lehetünk együtt.

Természetesen az ördögnek ez nem tetszik, és úgy, ahogyan más területeken, a nemzetiség területén is ki akarja használni a régi identitásunkat, és feszültséget és szakadást akar a hívők közé szítani, és aláássa

az egységet közöttünk, hogy elpusztítsa Isten munkáját. Nincs értelme tagadni, hogy néha a történelem során köztünk, a hívők között is sikerült neki viszályt szítani. Meg kell vallanunk az Úr előtt ezeket a bűnöket és hibákat, hogy megbocsátást nyerjünk tőle, és mi is tudjunk megbocsátani egymásnak.

Hála Istennek, ha megnézzük a közös történelmünket, azt látjuk, milyen csodálatosan megnyilvánult az Isten kegyelme rajtunk, látjuk a hit hőseit, akik nem nézték azt, hogy valaki magyar vagy szlovák, hanem hűségesen végezték a küldetésüket, és megosztották az evangélium üzenetét mindenkivel, függetlenül attól, hogy magyarok vagy szlovákok voltak-e a hallgatók. Képesek voltak arra, hogy a magyaroknak magyarok legyenek, és a szlovákoknak szlovákok. Ez a szemlélet inspiráljon minket is ma!

Eszembe jutnak egy ének szavai a magyar A hit hangjai énekeskönyvből, melyet mint gyermek nagyon szerettem énekelni, és ezekkel a szavakkal szeretném befejezni az előadásomat:

„Nincs Krisztusban Kelet, Nyugat,
és nincsen Észak, Dél,
Csak egy közösség általa,
Hol földön ember él.

(...)

Egymásra lel Kelet, Nyugat
Krisztusban, Észak, Dél,
Őbenne egy minden hívő,
Ki itt a földön él.”

Ámen.

Források:

Pavel Kondač: *Pútnici a osadníci. Dejiny slovenských baptistických zborov v Maďarsku*. Bratská jednota baptistov v SR, 2002 (elektronická kniha).

kol.: *Niesli svetlo evanjelia. Sto rokov baptistickej práce na Slovensku*. Bratská jednota baptistov v SSR, Bratislava, 1988.

Eredeti anabaptista öltözet a szlovákiai Nagylévárdon, az anabaptista múzeumban
(Fotó: Mészáros Kálmán)